

Szántóföldi kultúrnövények átlagos bruttó termelési költségei (2016-2017)

Szántóföldi kultúrnövény megnevezése	Átlagos bruttó termelési költségek (Ft/ha)	Megjegyzés
Őszi búza	200 000 – 245 000	
Őszi árpa	200 000 – 235 000	
Tavaszi árpa	200 000 – 230 000	
Tritikále	160 000 – 200 000	
Zab	150 000 – 190 000	
Kukorica	240 000 – 280 000	
Napraforgó	210 000 – 255 000	
Őszi káposztarepce	230 000 – 280 000	
Cukorrépa	650 000 – 760 000	
Szója	225 000 – 285 000	
Silókukorica	220 000 – 270 000	
Lucerna	110 000 – 150 000 telepítési költség	csíraszám 12-13 millió/ha, vetőmag 25-30 kg/ha (tavaszi vetés)
Lucerna	150 000 - 200 000	ápolás, betakarítás
Csemege kukorica	400 000 – 500 000	
Burgonya	950 000 – 1 100 000	átlagos, hagyományos termesztés (40 t/ha terméshozam- öntözéssel, 1.200.000- 1.400-000.-Ft/ha)
Rozs	160 000 – 190 000	vetendő csíraszám: 4,0-4,5 millió/hektár (140-180 kg/ha vetőmag), zöldtakarmánynak 5 millió csíra/ha, (180-200 kg/ha vetőmag) várható termés: 3-5 t/ha szemtermés, vagy 20-40 t/ha zöldtermés.
Cirok	180 000 – 220 000	cukorcirok: tömött, barna színű - szemescirok: lazább, színe változó (fajtától függően) - szudánifű: laza, szétálló, színe változó (fajtától függően) - seprűcirok: hosszú, rugalmas
Olajtök	270 000 - 350 000	vetőmagszükséglet: 6-8 kg/ha,

		terméshozam: 500-700 kg/ha. (bokor típusú fajta optimális tőszáma hektáronként 17-18 ezer, futó fajtáé 14-16 ezer)
Takarmányrépa	600 000 - 650 000	vetőmagszükséglet: 17-24 kg/ha, terméshozam: 45-50 t/ha
Csicsóka	800 000 – 900 000	átlagos, hagyományos termesztés ültetési gumószükséglet: 2,5 t/ha terméshozam: 20-40 t/ha
Tavaszi búza	180 000 – 210 000	

Főbb kertészeti kultúrák átlagos bruttó termelési költségei (2016-2017)

Fontosabb zöldség- és gyümölcsfélék	Átlagos bruttó termelési költségek (Ft/ha)	Megjegyzés
Fűszerpaprika	750 000 – 850 000	átlagos, hagyományos termesztés, palántázás
Sárgarépa	700 000 – 800 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés
Petrezselyem	800 000 – 900 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés
Zöldborsó	420 000 – 470 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés
Zöldbab	450 000 - 500 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés
Szárazbab	500 000 – 600 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés
Lencse	450 000 – 500 000	
Étkezési mák	400 000 – 500 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés
Szántóföldi paradicsom	900 000 – 1 110 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Szántóföldi zöldborsó	1 000 000 – 1 200 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Kápia paprika	900 000 – 1 000 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés, palántázás
Almapaprika	950 000 – 1 000 000	átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés, palántázás
Fejes káposzta	800 000 – 850 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés,

		palántázás
Vörös káposzta	800 000 – 850 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Kelkáposzta	830 000 - 920 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Karalábé	700 000 – 850 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Karfiol	900 000 – 950 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Brokkoli	900 000 - 950 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Fejes saláta	420 000 - 500 000	
Hónapos retek	1 100 000 – 1 200 000	
Fekete retek	1 000 000 – 1 100 000	
Zeller	750 000 – 800 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás
Cékla	700 000 – 850 000	
Padlizsán	700 000 – 850 000	
Spárga	telepítési költség 1 500 000-1 700 000 ápolási munkák (2. év) 300 000- 350 000	hagyományos fajták 2.500–3.000 kg/ha, az új hibridek 5.000–7.000 kg/ha hozam
Főzőtök	300 000 – 350 000	vetőmag 2 kg/ha sortáv-tőtáv: 200 cm x 100 cm
Sütőtök	300 000 – 350 000	vetőmag 2,5 kg/ha sortáv-tőtáv: 150 cm x 100 cm
Torma	900 000- 1 000 000	
Cukkini	350 000 – 380 000	
Koriander	750 000 – 800 000	
Spenót	450 000 - 500 000	
Batáta	4 000 000 – 4 500 000	palánta ár 110-150.-Ft/db palántaszükséglet: 32.000-35.000 db/ha egy tő átlagosan 1-1,5 kg gumót nevel terméshozam 30-40 t/ha Sortávolság: 80-110 cm, tőtávolság 30 cm
Uborka		átlagos, hagyományos,

	1 500 000 – 1 900 000	szabadföldi termesztés, palántázás
Uborka	1 000 000 (kialakítás évében) 1 000 m-re (1km-re) Intenzív, kordonos, integrált termesztés – 2 500 000 – 3 000 000 kordonos 2. évben 150.000	oszlop, drót, háló, csepegtető (támrendszer, kordon) költsége (integrált termesztésben)
Vöröshagyma	750 000 – 900 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés
Fokhagyma	850 000 - 950 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés
Lilahagyma	800 000 – 850 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés
Zöldhagyma	800 000 -900 000	
Görögdinnye	1 200 000 – 1 500 000	szabadföldi termesztés bakháton, alagútfóliával (palánta, oltvány 4.300 db/ha)
Sárgadinnye	1 300 000 – 1 600 000	szabadföldi termesztés bakháton, alagútfóliával
Szamóca	5 000 000 1 200 000 – 1 300 000 szántóföldi síkművelés, nem intenzív	bakháton, kétsorosán, frigopalántával, alagútfóliával, intenzíven
Málna	(folytontermő fajta, támrendszer nélkül): 850 000 – 900 000 támrendszerrel telepítési költség: 1 400 000	támrendszer nélkül, folytontermő
Alma	850 000 – 1 000 000 telepítési költség ápolás termőre fordulásig évente 300 000 – 350 000 (intenzív: 3.000.0000-4.000.000.-Ft/ha) A gyümölcsösök esetén az intenzív művelés sűrű térállást, öntözési rendszer kiépítettséget, támrendszeres termesztést, speciális nevelési eljárás alkalmazást, (esetleg jégvédő háló alkalmazást) takar. Erre vonatkozik pl. alma	M4 alanyon, öntözés nélkül, nem intenzív

	<p>esetén a 3 000 000 – 4 000 000.- Ft/hektár termesztési költség.</p> <p>intenzívnél termőre fordulásig ápolás, művelés: 450 000 - 500 000/ha/év</p>	
Meggy	<p>900 000 – 1 000 000 telepítési költség</p> <p>ápolás termőre fordulásig évente 300 000 – 350 000</p>	nem intenzív
Kajsziбарack	<p>800 000 – 1 000 000 telepítési költség</p> <p>(intenzív 3.000.000.-Ft/ha)</p> <p>ápolás termőre fordulásig évente 300 000 – 350 000</p>	nem intenzív
Őszibarack	<p>800 000 – 1 000 000 telepítési költség</p> <p>ápolás termőre fordulásig évente 300 000 – 350 000</p>	nem intenzív
Szilva	<p>900 000 – 1 000 000 telepítési költség</p> <p>ápolás termőre fordulásig évente 300 000 – 350 000</p>	nem intenzív
Borszőlő/csemegezőlő	<p>800 000 – 1 000 000 telepítési költség</p> <p>ápolás termőre fordulásig évente, intenzív technológia már ki van alakítva 800 000</p>	támrendszer nélkül
Ribizli	<p>telepítési költség 800 000 – 1 000 000</p> <p>ápolás, művelés 450 000</p>	
Birsalma	<p>850 000 – 950 000 telepítési költség (öntözés nélkül)</p>	<p>oltvány 1.000.-Ft/db</p> <p>térállás 6 m x 4 m</p> <p>csemeteszükséglet: 415- 420 db / ha</p>

	művelés, ápolás: 300 000 - 400 000.-Ft/ha	
Dió	1 500 000 - 1 600 000 telepítési költség ápolás termőre fordulásig (8 év) évente 350 000 – 380 000 termő ültetvény ápolása 800 000 – 900 000	oltott dió csemete 5-7 literes kertészeti konténerben, 80-100 cm- es: 4.000.-5.000.-Ft/db oltott dió csemete szükséglet 8 m x 8 m térállás mellett: 150-160.-db (7 m x 13 m-es térállás esetén 109-110 db csemete)
Sonkahagyma	750 000 – 850 000	
Fehérhagyma	750 000 – 850 000	
Bimbóske	900 000 – 950 000	átlagos, hagyományos, szabadföldi termesztés, palántázás

Gazdasági haszonállatok átlagos bruttó beszerzési árai (2017)

Gazdasági haszonállatok megnevezése	Átlagos bruttó beszerzési ár (Ft/db)	Megjegyzés
Tojóhibrid	1 800 – 2 200	18-20 hetes TETRA SL jérce
Napos csirke	150 – 220	őshonos fajták napos csibe ára 280-290.-Ft/db, keltetőtojás 140.-Ft/db, kettős hasznú keltetőtojás 70.-Ft/db, húshibrid keltetőtojás 55.-Ft/db
Előnevelt csirke	380 – 470	3-4 hetes
Kitojt tyúk	400 – 500	
Anyajuh	30 000 – 60 000	tenyészállat
Kos	80 000 – 120 000	tenyészállat, növendék
Anyakecske	20 000 - 40 000	tenyészállat
Kecskebak	80 000 – 120 000	tenyészállat
Bárány	800 – 850 Ft/kg	
Húsmarha tehén	680 000 – 780 000	tenyészállat
Húsmarha bika	900 000 – 950 000	tenyészállat
Fiatal bika	780 – 800 Ft/kg	
Vágótehén	550 – 570 Ft/kg	
Napos pulyka	750 - 900	őshonos keltetőtojás 450-460.-Ft/db
Napos kacsa	390 – 500	őshonos keltetőtojás 170-180.-Ft/db

Napos liba	1 000 – 1 100	őshonos keltetőtojás 530-540.-Ft/db
Előnevelt fürj	500 – 550	4-5 hetes (7 hetes 700.-Ft/db) (keltetni való tojás 25-30.-Ft/db)
Napos gyöngytyúk	330 – 400	őshonos keltetőtojás 200-210.-Ft/db
Gyöngytyúk	2 000 – 2 500	
Tenyézkoca	80 000 – 100 000	
Tenyészkan	200 000 – 230 000	
Malac (süldő, 20-22kg)	13 000 – 14 500	jelen piaci ár 630-650.-Ft/kg
Hízó	420 – 440 Ft/kg	
Tenyésgalamb	3 000	
Tenyésznyúl (anya)	3 000 – 4 000	
Tenyészbak	4 000 – 5 000	

Tojóhibrid: mélyalmos, intenzív tartás, takarmányozás, fényprogram alkalmazása mellett.

18-20 hetes korban betelepítés (5-6 db/m²), 52 hétig termelés, 72-75 hetes korban leselejtezés. Napi takarmányfogyasztás 10-12 dkg/db. Tojótáp ára: 110-120.-Ft/kg. Takarmány (tojótáp)szükséglet: 40-41 kg/tyúk/év. Éves takarmányköltség: 4.400-4.800-Ft/db.

Elvárt tojástermelés: legalább 300-310.-db/52 hét/tyúk. Leselejtezett, kitojt tyúk értékesítési ára: 400-500.-Ft/db.

Broiler (pecsenyecsirke): optimális telepítési sűrűség: 15-17 db/m². Élőtömeg: 31-32 kg/m². Hízalási végtömeg: 1,9-2,2 kg/db. Hízalás átlagos ideje: 42-50 nap. Fajlagos takarmányfelhasználás: 2,1-2,4 kg/kg. Értékesítési ár: 250-253.-Ft/kg. Broiler takarmány: indítótáp (135.-Ft/kg), nevelőtáp (125.-Ft/kg), befejezőtáp (115.-Ft/kg).

Tenyésgalamb: éves takarmányszükséglet (kukorica, borsó, köles, cirok, búza, napraforgó, vegyesen) 50-60 kg/pár (20-30 kg/db). A szemes takarmány ára: 70-80.-Ft/kg. A tenyésgalamb ára 3.000.-Ft/db (melynek költsége 5-6 évre oszlik el!). A húsgalamb-fióka értékesítési átlagára jelenleg 1.000-1.150.-Ft/kg. A fiókák négy-öthetes (28-35 napos) korukban, átlagban 500-550 g-os tömegben vágathók. 1 pár húsgalamb termelése 16-17 db vágáskori fióka/fészekalj/év. 1 pár húsgalamb hústermelése 8-10 kg élőgalamb/év, ami akár 500 kg minőségi húst is jelenthet.

Sertéshízalás: A malacok leválasztása átlagosan 30-35 napos korban. Egy 30-35 napos malac-utónevelés, majd egy 60 napos előhízalási, végül egy ugyancsak 60 napos utóhízalási időszak. Az átlagosan 110 kg-os, kész hízó előállítását így 180-190 napra kalkuláljuk. Önköltség: 380-390.-Ft/kg. Értékesítési ár: 440.-Ft/kg, árbevétel 48.400.-Ft/db

1 kg sertéshús előállításához 2,5-2,7 kg takarmány szükséges. 1 db hízó a 110 kg-os végtömeg eléréséig összesen, átlagosan, mintegy 275-285 kg takarmányt fogyaszt el, ami átlagosan 80-90.-Ft/kg takarmányárral számolva 22.000-25.650.-Ft/db takarmányköltséget jelent.

A takarmányozási költség mellett egyéb anyagköltségek (energia, állategészségügyi anyag, egyéb anyag, stb.) felmerülésével is számolunk, mintegy 7.000-10.000.-Ft/db összegben. (Béreköltség és járulék, valamint egyéb költségek nélküli így mintegy: 35.000.-Ft/db).

Fürjtartás: Egy állat naponta átlagosan 3-4 dkg fürjtápot (tojótápot) fogyaszt el. Egy állat 1 éves takarmányszükséglete: 11-14 kg. Az etetendő, granulált tojótáp átlagosan 120-130.-Ft/kg. Optimális környezeti feltételek és intenzív, zárt, ketreces tartásmód mellett a fürj általában a 7-8. héten kezd tojni, és egy év alatt átlagosan mintegy 270-300 db tojást tojik. Termelési ciklus 12-13 hónap. Kiselejtett fürj 200-300.-Ft/db. Előnevelt, 4-5 hetes fürj 450-500.- Ft/db. Fürjketrec önetetővel, önitatóval szerelve 20.000-25.000.-Ft/db. A ketrecbe 1 m²-re 20-22 db-ot tesznek. Étkezési fürjtojtás értékesítési ára: 20-22.-Ft/db.

Nyúltenyésztés:

Alapséma:

Kihelyezéskori/tenyésztésbe állítási életkor és súly:

1 db bak, 5 db anya (megfelelő ivararány), 70-80 napos, 2,2-2,5 kg/db tenyésznövendék nyúl. Évente anyánként 30-40 db (előbbi kisüzemileg, utóbbi nagyüzemileg) 2,5-3 kg súlyú vágónyúl előállításával lehet számolni (150-200 db vágónyúl kerül felnevelésre 400-540 kg élőtömegben). Ez 50 %-os vágási kitermelés esetén évente 200-270 kg csontos hús előállítását jelenti. A kalkulációnál a saját munka (bér és járulék) költségével nem számoltunk.

Takarmányozás:

A tápokból az alábbi napi felvétellel számolhatunk:

Növendék (4-11 hetes) 110 - 130 g/nap

Kifejlett (11 hét fölött) 120 g/nap

Anya (szoptató, 28 napig) 350 - 380 g/nap

1 kg élőtömeg előállításához szükséges táp mennyisége: 4 kg

Évente szükséges táp mennyisége $400 \times 4 = 1.600$ kg (540x4=2160kg)

1 kg nyúltáp ára: 110-120.-Ft.

Évi tápköltség $1.600 \times 110 = 176.000$.-Ft. (2160x110=237.600.-Ft)

Évi gyógyszer, vakcina költség: 5.000.- Ft/állat

Összes költség: 181.000.-Ft

Vágónyúl értékesítési ára: 450-500.-Ft/kg

Árbevétel: $400 \times 480 = 192.000$.-Ft (540x480=259.200.-Ft)

1 kg nyúlhús átlagos bolti ára: 3.000.-Ft. Évente előállított érték $200 \times 3000 = 600.000$ - Ft. (270x3000=810.000.-Ft)

(Egy hónapra jutó tartási, takarmányozási költség: átlag 500.-Ft/nyúl/hó)

Juhtenyésztés:

1 anya és szaporulatának éves átlagos takarmányigénye:

Zöldtakarmány (legelőfű): 1.000-1.200 kg

Lédús takarmány: 350-400 kg

Széna: 150-200 kg

Abrak: 120-150 kg

Takarmányszalma: 60-70 kg

Alomszalma: 220-250 kg

Egy anyajuh éves takarmány költsége a legelő fű értéke nélkül a széna és a gazdasági abrak értékétől függően 10.000-14.000.-Ft/anyajuh. Az egyéb költségekkel (állategészségügyi költség, stb.) a termelési költség 22.000-25.000.-Ft/anyajuh/év.

Egy anya után évente sűrített osztott elletés alkalmával 1,8 báránnyal számolhatunk. A tejesbáránnyal átvételi ára idényenként és évenként változó. 20 kg-os tejes bárány súlyával és 850.-Ft-os értékesítési árral számolva ez egy bárány esetében 17.000.- Ft, ami 1,8 báránynál már anyánként 30.600.- Ft árbevételt jelent.

Lenyírt gyapjából anyánként évente 320-400.-Ft (4 kg x 80-100.-Ft/kg) árbevétel realizálható. A juhok fejése 40 literes laktációs tejtermeléssel számolva csak akkor éri meg, ha az nem igényel külön beruházást, és saját vagy közvetlen fogyasztásra történik.

Kecsketenyésztés:

Egy magyar parlagi/alpesi fajtájú fejős kecske laktációnként 300-500 l tejet termel, 10.000-16.000.-Ft éves takarmányozási költség mellett. A teljes termelési költség 25.000-30.000.-Ft/anya/év. A gidák értékesítési ára alacsonyabb, mint az általuk elfogyasztott tej értéke, ezért jelenleg célszerű minél fiatalabb korban és kisebb súlyban értékesíteni. Évente egyszeri elletés alkalmával a gidák utáni várható árbevétel anyánként 5-6.000.-Ft. A kecsketej, amennyiben közvetlenül kerül értékesítésre az ára 300.-Ft/l. Egy kg kecsketúró kereskedelmi ára nagyságrendileg 2.000.-Ft, amelyet 6-7 l kecsketejből lehet előállítani. Egy kg kecsketejből készült lágysajt kereskedelmi ára nagyságrendileg ízesítéstől függetlenül 3.000.-Ft.

Pulykatartás:

Őshonos fajták (bronzpulyka, rézpulyka) extenzív (külterjes) tartása:

A tojók súlya 5-7 kg, a kakasoké 10-12 kg. A pulyka a 2-2,5 kg-os súlyt előnevelése során 8 hetes korára éri el. Vágásra 20-24 hetes (5-6 hónapos) korban, 5-7 kg-os súlyban a legalkalmasabb. 5-6 hét előnevelés után a pulykák kiengedhetők a legelőre, szabadba, kifutóba, táplálékának egy részét már itt is megkeresi. Pulyka indítótáp 1 pulykapipére 1 kg. (135.-Ft/kg). Felnőtt állomány szemes takarmány havonta 6-7 kg/db. (70-80.-Ft-/kg).

Pulykahizlalás: zárt, intenzív

Az állatsűrűség hizlalás alatt: 3,4-3,5 db/m²

- A vágási súly: tojó esetében 8,5 kg, bak esetében 16-19 kg (átlag 12 kg/db)
- Nevelési idő: 128-132 nap
- A fajlagos takarmány felhasználás: 3,0-3,2 kg/kg
- A felvásárlási ár: 380.-Ft/kg

Gyöngytyúktartás: külterjes, extenzív, természetes tartás és takarmányozás

Előnevelés:

indítótáp: (135.-Ft/kg) 0-4 hetes kor

nevelőtáp: (125.-Ft/kg) 5-6 hetes kor

7 hetes (utónevelés) kortól szemes búza, kukoricadara (60-70.-Ft/kg) és zöldelés

7 hetes korra 425-430 g testtömeg (13 hetes korra 1065 g 25 hetes korra 1470 g)

Takarmányszükséglet 13 hétre: 5-5,2 kg

Pecsenyegyöngyös vágási ideje: 12-13 hét (1,1-1,2 kg/db)

Telepítési sűrűség pecsenyegyöngyös: 0-3 hét 40 db/m² 3-6 hét 20 db/m²

Telepítési sűrűség tenyészállat: 0-3 hét 30 db/m² 3-6 hét 15-17 db/m²

Tenyészállat szemes takarmány: 11-12 dkg/nap/db

Őshonos tyúktartás:

Alapséma, kiindulás: 100 db tojó és 15 db kakas tartása

150 db/év/tyúk várható tojástermelés mellett átlagosan mintegy 4.000 db tenyésztojás és mintegy 11.000 db étkezési tojás kibocsátásával (összesen 15.000 db) számolunk évente. Az étkezési tojást 35.-Ft/db áron értékesítve évente mintegy 385.000.-Ft árbevétel tervezhető, míg a tenyésztojást 110-120.-Ft/db értékesítési árral számolva évente mintegy 440.000.-Ft árbevétel érhető el.

A 115 db állat éves takarmányszükséglete: 5.000-5.500 kg szemes gabona.

Húshasznú tehéntartás:

A jövedelem csupán a választott borjú.

A tavaszi, nyári fedezetek eredményeként a borjazások zöme tavasz elejére esik.

Az ágazat nem bír el drága beruházásokat és magas költségű tartási megoldásokat.

Legolcsóbb takarmány a legelő. 210–240 nap legeltetés az anyaállatok számára a 120–150 napos téli takarmányozással (silókukorica szilázs, széna) szemben.

Fontos tényező a maradvány- és melléktermékek felhasználása. Ide sorolandó a kukoricaszár (jobb a költségmegtakarítás, ha lehetőség van ennek legeltetésére), a szalma, a répaszelet.

A tartási épület költségei alacsonyak, hiszen a legegyszerűbb, olcsó fészereket is használhatjuk. (Megfelel az épület nélküli tartás is, hiszen amint már többször leírtuk: az állatot nem kell féltetni a hidegtől, természetesen, ha megfelelő mozgástér, megfelelő mennyiségű és minőségű takarmány áll rendelkezésére, és száraz pihenőhelyet biztosítunk számára).

A Hereford vagy Angus fajtájú (kisebb testű) tehénnek évente 120–150 ezer forintba kerül a tartása, ami egy nagyobb testű fajtánál (Charolais) minimum 200–250 ezer forint. (Igaz, hogy utóbbinak 20 kilóval nagyobb a borja, és 10 forinttal többet adnak érte kilónként).

A Hereford és Angus fajtánál 100 tehén után 95–98 választott borjú várható. A charolais-nál 100 tehén után 70–75 borjú. A választáskori testtömeg 190-220 kg.

Értékesítési ár 900-1.000.-Ft/kg.

Tejelő tehén tartás:

A hazai tejtermelésben a nagyüzemekben 800.000-900.000.-Ft/tehén, míg a kisüzemekben 700.000-780.000.-Ft/tehén az éves termelési költség nagysága. A kisüzemekben a fajlagos termelés költség azért alacsonyabb, mert nem kerül benne elszámolásra a személyi jellegű költség (saját munka díjazása), az amortizációs költség és az általános költségek nagy része.

Tej értékesítési ár jelenleg: 95-98.-Ft/l

Lúdtartás:

A pecsenyeliba kifejezés a brojler típusú, 8-9 hetes, első vedlés előtt vágott állatot jelöli. A liba ekkorra optimális esetben eléri a 4-4,5 kg-os testtömeget

A hízott vagy májlibán a tömással hizlalt májhasznú ludat értjük. Az erre a célra nevelt, úgynevezett májalapanyag lúd lehet fiatal (9-10 hetes) és idősebb (egyszer vagy többször tépett). Maga tömés általában 16-22 napig tart.

Húslibának a legalább egyszer, de a gyakorlatban többnyire többször tépett ludakat tekintjük, melyeket vágás előtt intenzív lábon hizlalással (nem tömással) feljavítottak. Ezeket az állatokat rendszerint háromszor-négyszer tépik meg. A tépések 6-7 hetente követik egymást, az állatok kora vágáskor így legtöbbször 30-37 hét.

A zabos vagy zabon hizlalt kifejezéseket akkor használjuk, ha a hizlalás folyamán a kukoricát zabbal helyettesítjük. A húslibát és a zabos libát egyaránt legalább 5-6 kg-os vágáskori testtömeg és az értékes húsrészek kedvező aránya, valamint fehér, érett tollazat jellemzi.

Kacsatartás:

Pekingi kacsá - húshasznosítási irány
Pézsmaréce - hús-máj hasznosítási irány
Mulard kacsá - máj-hús hasznosítási irány

Hidegvérű ló tartás költsége:

7 000 – 10 000 Ft/nap

A fontosabb állatok és állati termékek felvásárlási átlagára (KSH, 2017)

Állatfaj	Vágómarha (Ft/kg)	Tehéntej (Ft/l)	Vágójuh (Ft/kg)	Vágósertés (Ft/kg)
január	338	94	699	383
február	368	94	672	385
március	383	94	678	392
április	400	93	749	422
május	438	93	697	444
június	438	92	684	451
július	432	94	724	434
augusztus	402	95	725	424

Állatfaj	Vágó-baromfi (Ft/kg)	Vágó-csirke (Ft/kg)	Vágó-liba (Ft/kg)	Vágó-pulyka (Ft/kg)	Vágó-kacsa (Ft/kg)
január	278	246	653	377	309
február	282	252	700	379	311
március	285	253	558	375	312
április	283	251	547	375	306
május	291	249	556	377	336
június	297	251	578	375	344
július	294	252	616	376	347
augusztus	304	251	597	379	352

	Étkezési tojás (Ft/db)	Méz (Ft/kg)			
január	20	731			
február	17	630			
március	19	912			
április	19	792			
május	19	856			
június	19	1010			
július	18	857			
augusztus	19	682			

A termékegységre jutó változó és állandó költségek összege az **önköltség**, mely egyben az egységnyi termékre jutó összes költség. Az önköltség jellemzi a különböző termékekre fordított élő és tárgyiasult munka költségeinek együttes nagyságát.

Önköltség:

hízósertés: 380-390.-Ft/kg (110 kg x 380.-Ft/kg = 41.800.-Ft)

pecsenyecsirke (broiler) : 240.-Ft/kg (2 kg x 240.- Ft/kg = 480.-Ft)

pulyka: 340-350.-Ft/kg

liba: 420-440.-Ft/kg

kacsa: 260-270.-Ft/kg

szarvasmarha: 600-650.-Ft/kg

tojás: 20-22.-Ft/db

Néhány egyéb, állat- és növényfaj tenyésztési, illetve termesztési mutatói:

EMU

Emu csibe ára: 15.000.-Ft/db

Tenyész emupár ára: 150.000-160.000.-Ft/pár

Emu egy éves tartási költsége: 13.000-14.000.-Ft/db/év (saját takarmány etetése esetén)

STRUCC

Strucc csibe ára (2017-ben): 13.000-15.000.-Ft/db (2015-ben még 23.000-25.000.-Ft/db)

Tenyész strucc ára: 300.000.-350.000.-Ft/db

(ideális "családba állítása" a trió, vagyis egy kakas mellé két tyúk)

Strucc egy éves tartási költsége: 16.000-20.000.-Ft/db/év (saját takarmány etetése esetén)

Strucchús ára (2017-ben): 1,8 EUR/kg (élősúlyban) (2015-ben még 3,5 EUR/kg)

MÉH

Kiadás 20 méhcsaládra:

Beruházási költség: méhcsalád: 700.000.-Ft (35.000 - 40.000.-Ft/ méhcsalád)

kaptár: 400.000.-Ft (20.000 – 25.000.-Ft/ kaptár)

műlép+ keret : 100.000.-Ft

Fenntartási költség: cukor: 100.000.-Ft

gyógyszer: 60.000.-Ft

egyéb eszköz: 50.000.-Ft

egészségügy: 60.000.-Ft

Vándoroltatási költség: fuvar költség: 300.000.-Ft

spaniferek: 30.000.-Ft

alkalmi bér: 150.000.-Ft

Mézkinyerés költsége: pergető: 200.000.-Ft

méztároló: 220.000.-Ft

mézes üveg: 120.000.-Ft

fedelező kád: 120.000.-Ft

egyéb eszköz: 70.000.-Ft

Vándorméhészet (összesen): 2.680.000.-Ft

Álló méhészet (összesen): 2.200.000.-Ft

HOMOKTÖVIS

Telepítési költség: 1 000 000 – 1 200 000.-Ft/hektár (idegen szolgáltatás igénybevétele esetén 1 500 000.-Ft/hektár)

Dugványszükséglet: 1 000 – 1 400 db/hektár

Homoktövis dugvány ára: 720 - 730.-Ft/db (60-80 cm-es, 1 éves, szabadgyökeres, fás dugvány)

Művelési, ápolási költség termőre fordulásig 1 évben: 250.000.-Ft/hektár/év

Művelési, ápolási költség termőre fordulásig 2. és 3. évben: 150.000.-Ft/hektár/év

BODZA

Bodza esetén a térállás: általános sortávolság 5 m, a tőtávolság 3 m. 1 ha-ra vetítve 667-670 db dugvány szükséges. 3.-4. évre fordul termőre. Átlagosan 6-10 t/ha termés várható, időjárás, öntözés, termesztés függvényében.

A telepítési költségekben a két érdemi tétel az oltvány és az ültetés, valamint a talaj-előkészítés.

A beruházási, telepítési költség: 1.000.000.- Ft. Az utóbbi években létesített, korszerű ültetvényekben már öntözőberendezés is található, ami a telepítés költségét hektáronként 700.000.-Ft-al növeli. Ez a termőévekben elérhető 25-30 százalékkal nagyobb terméshozam, a jobb termésbiztonság, a nagyobb bogyó- és fürtméret (kisebb fajlagos szedési költség) és az ültetvény jobb erőnléte (későbbi ültetvényleromlás) miatt valószínűsíthetően gazdaságos, legfőlegbb 2-4 év alatt megtérülő beruházás.

Éves művelés: a ráfordítások szintje alacsony, az ültetvény 400.000.-Ft/hektár körüli éves költséggel művelhető. Szaporítóanyag: 300-500.-Ft/db

STEVIA

10 cm-es, 6-8 leveles, nem visszacsípett palántából 1 hektárra 100.000 tővel számolunk. (1.000 m²-re 10.000 tő). A sor- és tőtávolság 30 x 20 cm. Egy ágyásba 4 sor ültethető. 0,01 hektáron mintegy 40 kg száraz stevia hozam érhető el.

Palánta beszerzési ára 55-70.-Ft/db

1 hektár stevia termesztési költség átlagosan: 6.000.000 – 7 000.000.-Ft

FEKETE BERKENYE

1 éves, szabadgyökeres tő (kb.20-30 cm) 250-265.- Ft/tő (magonc) 2 éves szabadgyökeres tő (kb. 70-80 cm, már termő)270-280.-Ft/tő (magonc) Dugvány:500-550.-Ft/db Telepítési szükséglet: 1.000.- db/hektár Térállás: 4m x 2 m vagy 5m x 2 m

Telepítési költség: 900.000-1.000.000.-Ft/ha

Ápolási költség termőre fordulásig: 250.000.- Ft/év

KENDER

Magkender-termesztés: kézi betakarítás, kézi cséplés

Vetőmagszükséglet: 2-3 kg/hektár

Vetőmag ára: 1.000-3.000.-Ft/kg

Termesztési költség: 160.000-200.000.- Ft/hektár

DOHÁNY

Termesztési költség: 1.300.000-1.500.000.-Ft/ha

Kiültetett palántamennyiség: 18.000-22.000 szál (Burley, Virginia)

Optimális sortávolság 90-105 cm, tőtávolság 45 cm

Palánta: 6 Ft/db

GOMBA

Csiperkegomba termőzsák: 1 400-1 600 Ft/termőzsák

LASKAGOMBA

Termőzsák: 1500 – 1800 Ft/termőzsák

SMARAGD, OSZLOPOS TUJA

Szaporítóanyag: 8.000 db/hektár 200 - 220.-Ft/db 1.600.000 – 1.760.000.-Ft

1. év költsége: 1.900.000-2.080.000.-Ft/hektár

2. év költsége: 500.000 – 520.000.-Ft/hektár

Összes termesztési költség: 2.400.000 – 2.600.000.-Ft/hektár (60/80 cm-es dísznövény)

EZÜST FENYŐ

Ezüstfenyő csemete 1. éves 50.-Ft/db 2. éves 60.-Ft/db 3. éves 70.-Ft/db.
Sortávolság 90 cm, tőtávolság 90 cm, legjobb a 2. éves fenyőcsemete ültetése
1 hektár ültetési szükséglet: 12.340 - 12.360.-db
Ezüstfenyő csemete költség: 740.000.-Ft/hektár

ENERGIANYÁR

Az ültetvény telepítésének költsége 400 000 – 500 000.-Ft/hektár
Az éves fenntartás költsége 80 000 – 100 000.-Ft/hektár
Dugványszükséglet: 6 600 db/hektár (nemes nyár, 3 m-es sortávolság, 0,5 m-es tőtávolság)

ENERGIAFŰZ

Beruházási költség: 550 000 – 600 000.-Ft/ha
Dugványszükséglet: ikersoros telepítés esetén 14 500 – 14 800 db simadugvány/hektár
Dugvány ára: 20 - 25 Ft/db

CSÁSZÁRFA

1 éves szabadgyökeres tő: 1500 -2000 Ft/db
Telepítési költség: 1500 Ft/db
Tüzelőanyag céljára: 2mx2m sor- és tőtávolság
Bútorfa/épületfa céljára a minimális sor és tő távolság a 4x4 m, 63 facsometével 0,1 hektáronként.
Császárfafa ápolás, művelés (első két év): 300.000.-350.000.-Ft/ha/év

LEVENDULA

Levendula palánta ára: 210 - 250.-Ft/db (9x9-es évelő termesztőcserépben, 20-30-cm-es növény)
Palántaszükséglet: 15 000 – 16 000 db/hektár (1 m sortávolság, 60 cm tőtávolság)
24 000 – 25 000 db/hektár (80 cm-es sortávolság, 50 cm-es tőtávolság)
Telepítési költség: 1 300 000 – 1 500 000.-Ft/hektár

CITROMFŰ

Citromfű palánta ára: 210 - 250.-Ft/db (9x9-es termesztőcserépben)
Palántaszükséglet: 20 000 db/hektár (1 m sortávolság, 50 cm tőtávolság)
Telepítési költség: 1 700 000 – 2 000 000.-Ft/hektár

KAKUKKFŰ

Kakukkfű palánta ára: 115-130.-Ft/db (7x7-es termesztőcserépben)
Palántaszükséglet: 40 000 db/hektár (80cm-es sortávolság, 30 cm-es tőtávolság)
Telepítési költség: 2 300 000 – 2 400 000.-Ft/hektár

BORSMENTA

Menta palánta ára: 130-150.-Ft/db
Palántaszükséglet: 50.000.-Ft/db
Telepítési költség: 1.700. 000 -2 000 000.-Ft/ha

ORVOSI ZSÁLYA

Zsályapalánta ára: 200-250.-Ft/db
Palántaszükséglet: 30.000-35.000 db/ha
Telepítési költség: 1.300.000-1.500.000.-Ft/ha

KÖRÖMVIRÁG

Vetőmag: 6-8 kg/ha

Vetőmag: 12.000- 15.000.-Ft/kg

Telepítési költség: 600.000-800.000.-Ft/ha

KAMILLA

Vetőmag: 120.000-150 000.-Ft/kg

Vetőmag: 3 kg /ha (tisztított mag)

Termesztési költség: 600 000- 800.000.-Ft/ha

MÁRIATÖVIS

Vetőmag: 10-12 kg/ha

Vetőmag: 45.000.-Ft/kg

Termesztési költség: 800.000.-Ft/ha

IZSÓP

Izsóp palánta ára: 90-100.-Ft/db

Palántaszükséglet: 55.000 – 60.000 db/ha

Telepítési költség: 1.300.000-1.500.000.-Ft/ha

GYEP

Ápolás, kaszálás, betakarítás: 150 000-200 000.-Ft/ha/év

EGYNYÁRI NÖVÉNYEK

Árvácska palánta: 100-140.-Ft/db (12 cm átmérőjű cserépben)

Petúnia palánta: 110-150.-Ft/db

Büdöske palánta: 110-150.-Ft/db

Muskátlipalánta: 250-530.- Ft/db (fejlettségtől, cserépmérettől, fajtától függően)

Begónia palánta: 250-550.-Ft/db (fejlettségtől, cserépmérettől, fajtától függően)

(pl. Begónia semperflorens 200-250.-Ft/db)

CSERESZNYE (nem intenzív ültetvény)

telepítési költség: 900.000 – 1.000.000.-Ft/ha

éves művelés termőre fordulásig: 300.000 – 350.000.-Ft/ha/év

KÖRTE (nem intenzív ültetvény)

telepítési költség: 850.000 - 950.000.-Ft/ha

éves művelés termőre fordulásig: 300.000 – 350.000.-Ft/ha/év

KÖSZMÉTE

Gyökeres oltvány: 400.-Ft/db

Intenzív, támrendszeres termesztés, 1 m tőtávolság 2,5 m sortávolság

Termesztési költség: 1.600.000 – 1.800.000.-Ft/ha

SZEDER

Dugvány: 60-70.-Ft/db, Termesztési költség: 1.700.000 – 1.800.000.-Ft/ha

Intenzív, támrendszeres termesztés

AKÁC

Szaporítóanyag: 7.500-8.500 db/ha (átlagosan 260-280 cm sortávolság, 40-50 cm tőtávolság)

1 éves magági akác csemete 40-60 cm 8-11.-Ft/db
60-100 cm 12-13.-Ft/db

(Akácmag: 6.800-7.000.-Ft/kg)

TV PAPRIKA 900.000. 0000 – 1.100.000.-Ft/ha
(átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés, palántázás)

CSERESZNYEPAPRIKA 1.000.0000 – 1.100.000.-Ft/ha
(átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés, palántázás)

PRITAMIN PAPRIKA 900.0000 – 1.100.000.-Ft/ha
(átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés, palántázás)

CHILI PAPRIKA 1.000. 0000 – 1.200.000.-Ft/ha
(átlagos, hagyományos szabadföldi termesztés, palántázás)

DÍSZTÖK (halloween tök):

Szaporítóanyag (vetőmag) 40.000.-Ft/kg
Termesztési költség: 300.000 – 350.000.-Ft/ha

SÓSKA 400.000 – 450.000.- Ft/ha

SÁRGABORSÓ 500.000 – 600. 000.-Ft/ha

SZÜRKE NYÁR

1 éves, magági, 40-60 cm: 25-28.-Ft/db
1 éves, magági, 60-100 cm: 29-32.-Ft/db
1 éves, magági, 100 cm-től: 36-38.-Ft/db

NEMES NYÁR

1 éves gyökeres dugvány
l-214 nyár és Pannónia nyár: „A”, 180 cm: 63-70.- Ft/db
l-214 nyár és Pannónia nyár: „B”, 120-180 cm: 38-41.- Ft/db

KRIZANTÉM

Gyökeres krizantém dugvány: 34 - 40.-Ft/db
Szabadföldi vágófajták (szabadföldi gömb virágúak, szabadföldi csokrosok)
Növényházi vágófajták (főbimbóra nevelhető magas fajták, csokros virágzatú magas fajták, alacsony vágófajták)

EZÜST FENYŐ

Ezüstfenyő csemete 1. éves 50.-Ft/db 2. éves 60.-Ft/db 3. éves 70.-Ft/db.
Sortávolság 90 cm, tőtávolság 90 cm, legjobb a 2. éves fenyőcsemete ültetése
1 hektár ültetési szükséglet: 12.340 - 12.360.-db
Ezüstfenyő csemete (2. éves) költség: 740.000.-Ft/hektár
Művelési költség: 400.000 - 500.000.-Ft/ha/év

MANGALICA SERTÉS

Évente, egyedenként 200.000 - 220.000.-Ft a mangalica kocák tartási költsége
(A mangalicának fele annyi malaca van és sokkal lassabban nő, közel kétszer annyi időbe telik, míg eléri a vágósúlyt, így kétszer annyi ideig kell takarmányozni és nevelni).

FÁCÁN

Napos fácán: 400-500.-Ft/db

Előnevelt (6-7 hetes) fácán: 870 - 1.200.- Ft/db

22 hetes fácán: 1.900 - 2.200.-Ft/db

Indítótáp: 1-3. hét

Nevelőtáp: 3-7. hét

Fácáncsibék kibocsátása a vadászterületre – 8 hetes kortól

Törzsállomány zárt téri tojtatása: etetett takarmány a tojtásrakás időszakában tojtótáp (70 g/fácán/nap), illetve zöldtakarmány, zúzó kavics, takarmánymész

MOGYORÓ

Termőre csak 6–8 év eltelte után fordul. A héjas mogyorótermés hektárra számolva 300–600 kg, héj nélkül 200 kg hektáronként, ami bokronként 1,5–2 kg tiszta mogyorót jelent.

Telepítés: 6 m sortávolság és 5 m tőtávolság

Szabadgyökeres mogyoró csemete: 300-500.-Ft/db

Művelési költség termőre fordulásig: 400.000 - 500.000.-Ft/ha/év

VIRÁGOK

Egynyári és őszi virágok fajtól, fejlettségtől függően 120 – 350 Ft/db

Művelési költség: 300 000 – 400 000 Ft/ha/év

LOMBULLATÓ DÍSZFÁK ÉS CSERJÉK

5000 -15 000 Ft/db (szabadgyökeres, konténeres)

Művelési költség: 400.000 - 500.000.-Ft/ha/év

ÖRÖKZÖLD DSZÍFÁK ÉS CSERJÉK

3000 -15 000/db (szabadgyökeres, konténeres)

Művelési költség: 400.000 - 500.000.-Ft/ha/év

SZAMÁR (tartás csak indokolt esetben, minimális állatlétszámmal)

Tartási költség: 2000 – 3000 Ft/nap

SZÜRKE SZARVASMARHA (tartás csak indokolt esetben, minimális állatlétszámmal)

Tartási költség: 3000 – 4000 Ft/nap

KÍNAI KEL

850 000- 950 000 Ft/ha

PATISSZON

320 000-370 000 Ft/ha

FŰSZERNÖVÉNYEK (palánták esetén):

Szabadgyökeres és tápkockás palánták: 100-200 Ft/db

1 hektár beültetéséhez 12 000- 25 000 db szükséges fajtól, fejlettségtől függően

FŰSZERNÖVÉNYEK (vetőmagok esetén):

Bíborka virág: 5g kb. 3000 mag 500 Ft

Kapor: 10 g kb. 6000 mag 300 Ft

Oregánó: 1g kb. 10.000 mag 300 Ft

Kerti bazsalikom: 5g kb. 4000 mag 300 Ft

KÖSZMÉTE

magastörzsű bokor: 900-1 400 Ft/db

AMERIKAI FŰZ

dugvány: 30-40.-Ft/db (23-25 cm-es vessző)

50 cm-es sortávolság, 14 cm-es tőtávolság

dugványszükséglet: 200 000 db/ha

KOKTÉLPARADICSOM

szabadföldi, átlagos termesztés, palántázás 1 000 000 – 1 200 000 Ft/ha

FACÉLIA

vetőmagszükséglet: 10-15 kg/ha (magtermesztési célra 8-10kg/ha)

terméshozama zöld szálastakarmányként: 20-40t/ha (vetőmagként 300-500 kg/ha)

1 hektár facéliára 4-6 méhcsalád telepíthető

termesztési költség: 200 000-250.000 Ft/ha

CSERTÖLGY

csemete (2/0AV) 17-30 Ft/db

telepítési költség: 600.000-700.000 Ft/ha

KÍNAI KEL

Termesztési költség: 850 000 – 950 000 Ft/ha

PATISSZON

Termesztési költség: 320.000-370.000.-Ft/ha

FŰSZERNÖVÉNYEK**CSOMBOR**

vetőmag 8 kg/hektár

vetőmag 32 000 Ft/kg

termesztési költség: 550 000 – 650 000 Ft/ha

LESTYÁN

vetőmag 12 kg/hektár

vetőmag 75 000.-Ft/kg

termesztési költség: 1 300 000 – 1 400 000 Ft/ha

KAPOR

vetőmag 15 kg/hektár

vetőmag 14 000.-Ft/kg

termesztési költség: 500 000 – 600 000 Ft/ha

BAZSALIKOM

vetőmag 4 kg/hektár

vetőmag 60.000.-Ft/kg

termesztési költség: 550.000 - 650.000.-Ft/ha

MAJORANNA

vetőmag 8 kg/hektár

vetőmag 60.000.-Ft/kg

termesztési költség: 700 000 - 800.000 Ft/ha

OREGANO

palánta 50.000 tő/hektár

palánta 100-110Ft/db

termesztési költség: 6.000.000 - 7.000.000Ft/ha

ROZMARING

palánta 20.000 tő/hektár

palánta 250-260Ft/db

termesztési költség: 6.000.000 - 6.500.000Ft/ha

TÁRKONY

palánta 40.000 tő/hektár

palánta 120-130Ft/db

termesztési költség: 5 700 000 – 6 300 000 Ft/ha

BÍBOR KASVIRÁG

palánta 60.000 tő/hektár

palánta 110-120 Ft/db

termesztési költség: 7 400 000 – 7 800 000 Ft/ha

GYÓGYNÖVÉNY**FEHÉR ÜRÖM**

palánta 50 000 tő/hektár

palánta 120 Ft/db

termesztési költség: 7 000 000 – 7 500 000 Ft/ha

Saját nevelésű palánta előállítása fóliában - a saját nevelésű palánták, vagy dugványok esetében a fajlagos költségek alatta kell, hogy maradjanak a vásárolt termék fajlagos értékénél.

Fedett termesztő berendezés (fűtött - fóliasátor, üvegház) alatt történő termesztés esetén a termesztési költségek 30-40% emelhető.

A melléklet a biogazdálkodásra (öko gazdálkodásra) nem ad meg külön költséghatárokat, azokat a fentiek alapján kell megterveznie a közfoglalkoztatóknak.

Budapest, 2017.12.15.

BELÜGYMINISZTERIUM

**KÖZFOGLALKOZTATÁSI ÉS VÍZÜGYI HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁG
KÖZFOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIAI ÉS KOORDINÁCIÓS FŐOSZTÁLY**

**Tervezési Segédlet
a 2018. évi járási startmunka programok indításához**

I. Általános szempontok

A 2018. évben a járási startmunka programok alapvető célja az elmúlt években kialakított kapacitások fenntartása és működtetése. Tekintettel a hazai munkaerőpiacon tapasztalható folyamatokra, a - már a közfoglalkoztatásban is erőteljesen jelentkező - munkaerőhiányra, további fejlesztési célú, beruházás¹ jellegű közfoglalkoztatási támogatások nyújtását nem támogatja a Belügyminisztérium.

Az elmúlt években kialakított termelő kapacitások fenntartása érdekében, a Belügyminisztérium döntése alapján a 2018. évben járási minta- / ráépülő programot helyi önkormányzat az önkormányzat(ok) által létrehozott, 100%-ban önkormányzati tulajdonban lévő gazdálkodó szervezet, vagy helyi önkormányzatok jogi személyiséggel rendelkező társulása, továbbá az önkormányzat által a közfoglalkoztatás lebonyolítására létrehozott szervezet indíthat.

A programok létszámának meghatározáskor, tekintettel a közfoglalkoztatásba bevonhatók körének egyre korlátozottabb létszámára, minden esetben figyelembe kell venni a 2017. évi startmunka programok 2017. március 1. és november 30. közötti átlagléttségét, illetve a tervezett tevékenységek optimális létszámgényét

1. A járási startmunka programok területi hatálya:

A közfoglalkoztatási minta-, illetve ráépülő programokat azokon a településeken lehet támogatni, amelyek:

- a) a kedvezményezett járási eljárások besorolásáról szóló, 2015. január 1-től hatályos 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 3. sz. mellékletében meghatározott 109 kedvezményezett járáshoz, vagy a 6. mellékletben szereplő természeti vagy civilizációs katasztrófával sújtott kedvezményezett térségek közé tartoznak,
- b) a belügyminiszter egyedi döntése alapján kiválasztott, a korábbi Pécsi kistérséghez tartoztak, továbbá
- c) a közfoglalkoztatás, társadalmi felzárkózás és a szociális földprogram tekintetében a Gyöngyösi kistérség egyes településeinek kiemelt településsé nyilvánításáról szóló 1225/2011. (IV. 29.) Korm. határozat 1. pontjában, vagy
- d) a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. mellékletében szerepelnek.

¹ Beruházási célú közfoglalkoztatási mintaprogramnak minősül az a program, amelyben a járási startmunka mintaprogram kifejezetten valamely beruházás megvalósítása érdekében indult, és a támogatás ideje alatt a közfoglalkoztatási programban létrehozott/aktivált beruházás közfoglalkoztatottak általi üzemeltetése már nem valósul meg (pl. az önkormányzat feldolgozó üzem kialakítását tervezi, amelyet a támogatás ideje alatt épít meg, de annak üzemeltetése csak egy következő támogatási időszakban valósulna meg).

2. A járási startmunka programok indítása:

A programok 2018. március 1-jétől 2019. február 28-ig tervezhetőek. Ezen programok támogatási időtartama legfeljebb 12 hónap lehet.

A közfoglalkoztatási programok támogatási időszaka a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról szóló 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 4. § (5) bekezdése alapján legfeljebb 12 hónap lehet. Ezzel összefüggésben a Rendelet 4. § (1)-(2) bekezdése alapján támogatás a legfeljebb 12 hónapra szóló, határozott idejű, napi 6-8 órás - rehabilitációs ellátásban részesülő személy foglalkoztatása esetében napi 4-8 órás - közfoglalkoztatási jogviszonyhoz nyújtható.

A közfoglalkoztatónak a 2018/2019. évi programja a támogatási időszak befejeződését megelőző hatvanadik és huszonkettedik nap között benyújtott kérelmére a támogatási időszak **egy alkalommal** – a közfoglalkoztatotti létszám emelése nélkül – **további, legfeljebb 6 hónappal meghosszabbítható.**

3. A járási programok meghatározása:

- **A közfoglalkoztatási mintaprogram** a Rendelet 7/B. § (7) bekezdés szerinti: „*A közfoglalkoztatási mintaprogram olyan program, amelyben elsősorban értékteremtő, hasznos, a helyi sajátosságokon alapuló, a település önfenntartását elősegítő tevékenységet folytatnak, és amelyre vonatkozóan korábban az adott település – a közfoglalkoztató személyétől függetlenül – nem részesült támogatásban.*”
- **A közfoglalkoztatási ráépülő mintaprogram** a Rendelet 7/B. § (8) bekezdés szerint: „*A ráépülő közfoglalkoztatási program olyan közfoglalkoztatási program, amely a közfoglalkoztatási mintaprogram lezárását követően azonos településen és azonos tevékenységi körrel valósul meg.*”

A járási programok besorolása:

- a) **Mezőgazdasági és helyi sajátosságokra minta- és ráépülő program.**
- b) **Szociális jellegű program** (belvíz-elvezetési programok, mezőgazdasági utak rendbetétele, bio- és megújuló energiafelhasználás, közúthálózat karbantartása, illegális hulladéklerakó-helyek felszámolása).

A fent felsorolt programok lehetnek minta- és ráépülő programok is.

Magas hozzáadott értékű programelem a 2018. évben nem indítható!

4. A 2018. évben a Belügyminisztérium a járási startmunka programok közül az alábbi programelemeket támogatja:

a) *mezőgazdasági programok*

A helyi lehetőségek, adottságok kihasználásával megtermelt zöldség és gyümölcs, takarmánynövények, valamint az állattartás és -tenyésztés biztosítja az önkormányzati intézmények ellátását. A projekt segítségével állandó friss alapanyag kerül a településeken működő konyhákban feldolgozásra, és lehetőség nyílik a keletkező többlet felhasználására, feldolgozására, értékesítésére is. Várhatóan középtávon önfenntartóvá válik, valamint helyben teremt munkalehetőséget, illetve elérhetővé teszi a települési önellátás lehetőségét.

A mezőgazdasági programban **elsődleges mezőgazdasági termelés** (a termőföld és az állattenyésztés termékeinek termelése, az ilyen termékek jellegét megváltoztató további műveletek - mezőgazdasági termék feldolgozása - végrehajtása nélkül) tervezhető.

A program keretében szántóföldi és kertészeti (szabadföldön és fóliaházban) növénytermesztés, energianövény termesztése, valamint állattartás tervezhető.

Szántóföldi növénytermesztés körébe tartoznak: gabonák; rost és olajnövények, nagy fehérje tartalmú növények, hüvelyesek; gyökér és gumós növények.

A kertészeti növények: gyümölcs, szőlő, zöldség- és dísnövény, valamint gyógynövénytermesztés, táj- és kertépítés.

(pl. Ólak, kerítések létesítése, egyéb építési beruházások a helyi sajátosság programelemben tervezendők)

b) *helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatási programok*

Célja a közösségi szükségletek kielégítése, a település fejlődésének elősegítése olyan egyedi programokkal, amelyek a korábbi munka- és termelési kultúrán, vagy a település eddig kiaknázatlan földrajzi és természeti adottságain alapulnak; valamint minden olyan értékteremtő tevékenység, amely a mezőgazdasági programelemben nem értelmezhető.

Ezen felül a mezőgazdasági termékek feldolgozására kialakított beruházás üzemeltetése és bővítése (I. 1. pont figyelembe vételével) is ebben a programban tervezhető (pl. tésztagyártó, savanyító műhely üzemeltetése, stb.).

A helyi sajátosságokra épülő programelemben szociális programelemekre vonatkozó tevékenység nem építhető be!

c) *belvíz-elvezetési programok*

Célja a településeket és a mezőgazdasági területeket fenyegető belvizek kialakulásának megelőzése, a belvíz-elvezető árkok rendszeres karbantartása, kialakítása. Megoldást jelenthet a belterületet védő övások-rendszer felújítása, kiépítése; csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítése, felújítása, fejlesztése; a belterületet veszélyeztető vízfolyások és belvízcsatornák felújítása, építése. Fontos, hogy a települések úgy tervezzék a munkálatokat, hogy a vízgazdálkodási társulatokkal és vízügyi igazgatóságokkal egyeztetve valósítsák meg azokat.

d) *mezőgazdasági utak rendbetétele*

Célja, hogy elősegítse a mezőgazdasági telepek, majorok bekötését a közúthálózatba, a termények biztonságos szállítását. A program megkönnyíti a környéken lakó polgárok közlekedését, egyúttal megoldja a mezőgazdasági termelők gondjait is, hiszen lehetővé teszi, hogy mezőgazdasági terményeiket időben betakarítsák és a minőség megőrzése érdekében sérülésmentesen szállíthassák.

e) *bio- és megújuló energiafelhasználás*

Célja a közfoglalkoztatási programok során keletkezett biomassza alapanyag gyűjtése és tüzelőanyag előállítás, aprítékolása. A program keretében biomassza kazánokra támogatás nem igényelhető. Az energianövény ültetése, termesztése a mezőgazdasági programelemben tervezhető.

f) *belterületi közúthálózat karbantartása (összevonva a korábban indított útőr programmal)*

Célja az önkormányzati belterületi úthálózat karbantartása, javítása, környezetének rendbetétele, valamint az önkormányzat kezelésébe tartozó bel- és külterületi kerékpárutak, járdák karbantartása, és ezáltal a baleseti veszélyek jelentős csökkentése. Támogatható tevékenység a térkövek lerakása is, igazodva a helyi igényekhez, a térkő, járdalap, stb. gyártását (új üzem kialakítását nem támogatja a BM) azonban továbbra is a helyi sajátosságokra épülő programoknál kell szerepeltetni.

g) *illegális hulladéklerakó-helyek felszámolása*

Célja a kül- és belterületen található, illegálisan lerakott, elhagyott hulladék felszámolása (felszedése és kezelése, ártalmatlanítása), megszüntetése, a hulladékelhagyó magatartás megváltoztatása, az ismétlődő lerakások megakadályozása, újak kialakulásának megelőzése.

Amennyiben a közfoglalkoztató egyes szociális programelemei nem érik el az előírt legalább 5 főt, vagy a tervezett szociális programelemek együttesen fogják át a 12 hónap időtartamot, úgy azok összevonhatók. Ebben az esetben a legmeghatározóbb tevékenységet tartalmazó szociális

programelemre kell a hatósági szerződést megkötni. A többi programelemet a munkatervben kell részletesen szerepeltetni.

II. A járási programok támogatási mértékével, összegével, támogatható költségnemekkel kapcsolatos általános szabályok:

1. A Rendelet 7/B. § (2) bekezdés alapján adható az alábbiak szerint:

„(2) A közfoglalkoztatási mintaprogramoknak a 7. § (5) bekezdés szerint a hatósági szerződés megkötésére hatáskörrel rendelkező hatósággal történő előzetes egyeztetés szerinti beruházási és dologi költségei

a) legfeljebb 15 fő közfoglalkoztatottal megvalósuló közfoglalkoztatási mintaprogramok esetében legfeljebb 100 százalékban,

b) 15 főnél több, de legfeljebb 45 fő közfoglalkoztatottal megvalósuló közfoglalkoztatási mintaprogramok esetében 15 fő közfoglalkoztatottig az a) pontban meghatározott mértékig, azon túl legfeljebb 90 százalékban,

c) 45 főnél több, de legfeljebb 135 fő közfoglalkoztatottal megvalósuló közfoglalkoztatási mintaprogramok esetében 45 fő közfoglalkoztatottig a b) pontban meghatározott mértékig, azon túl legfeljebb 80 százalékban,

d) 135 főnél több közfoglalkoztatottal megvalósuló közfoglalkoztatási mintaprogramok esetében 135 fő közfoglalkoztatottig a c) pontban meghatározott mértékig, azon túl legfeljebb 70 százalékban támogathatóak.”

2. A program keretében elszámolható költségek köre

2.1 Bérköltség

- a) Közfoglalkoztatási bér
- b) Kapcsolódó szociális hozzájárulási adó

2.2 Dologi (közvetlen) költségek

- a) Munkaruha és egyéni védőeszköz költsége
Munkaruha és egyéni védőeszköz költsége és a kapcsolódó szállítási költsége, számla alapján a közfoglalkoztató nevére kiállított számla alapján

Munkaruházat esetében elsősorban közfoglalkoztatás keretében előállított munkaruházat beszerzését javasolja a BM.

- b) Munkába járással kapcsolatos utazási költség. A kerékpárral történő munkába járás 9 Ft/km összeggel, maximum 3000 Ft/fő/hó erejéig támogatható.
- c) Munkásszállítás költségei (közfoglalkoztatottak szállítási költsége)
 - munkásszállításhoz használt jármű üzemeltetésének költsége (ideértve: gépjárművezető bére, üzemanyag, szervizelés, stb.). A járművet vezető személy bére csak abban az esetben számolható el, amennyiben közfoglalkoztatási jogviszonyban áll. (Ebben az esetben a járművezető bére bérköltségként számolható el.)
 - A céges autó fenntartási költsége nem támogatott. A céges autó üzemeltetésének költsége csak abban az esetben támogatható, ha a céges autót igazolható módon munkásszállításra használja a közfoglalkoztató. Ebben az esetben is csak a munkásszállítással ténylegesen összefüggő költségek támogathatóak a dologi (közvetlen) költségek között „munkásszállítás költsége” jogcímen.
- d) Kis értékű tárgyi eszköz költsége
 - A közfoglalkoztatottak munkavégzéséhez, valamint a termelő tevékenységhez nélkülözhetetlen kis értékű munkaeszközök – minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak, vagy azzal összefüggésben használnak, és amelyek a bekerülési értéke önkormányzat/önkormányzat költségvetési szerve esetén a 200 ezer forint, gazdasági társaság esetén a 100 ezer forint értéket nem haladja meg.

- e) Egyéb, a projektben felmerülő költség
- munkaeszközök üzemeltetéshez szükséges üzem- és segédanyag;
 - vetőmag, növényvédő szer, hízóállat;
 - Foglalkoztathatósági szakvélemény költsége a 33/1998. (VI.24.) NM rendelet 16/B. § (6) bekezdés alapján (a települési önkormányzatok és az önálló jogi személynek nem minősülő települési önkormányzati intézmények kivételével valamennyi közfoglalkoztató esetében). Indokolt esetben támogatható az egyéb foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok díja;
 - közüzemi díjak, amennyiben az kizárólag a közfoglalkoztatási programhoz kapcsolódik, az oszthatatlan költségek tekintetében, illetve többes használat alapján a közfoglalkoztatási tevékenységhez kapcsolódóan egyedi fogyasztásmérés alapján (víz, gáz, villamos energia);
 - piacra jutást elősegítő termékdíjak támogatása;
 - a hatósági engedélyek költségei, amennyiben a program során a közfoglalkoztató - elősegítve a piacon való megjelenést - olyan termékeket állít elő, amelyekhez különböző hatósági engedélyek szükségesek;
 - a közfoglalkoztatási program során felmerült, jogszabály szerinti szervezési költségek,
 - a tárgyi eszközök beszerzésével, előállításával, üzembe helyezésével, használatba vételével kapcsolatban felmerült költségek (tervezési díj, szállítási költség, a beszerzéshez közvetlenül kapcsolódó vállalkozási díj – különösen, ha jogszabály írja elő szakember közreműködését /pl. gáz vagy elektromos hálózat szerelés/, vagy a szavatossági jogok, vagy a garanciális jogok gyakorlásának feltétele a szakember által történő üzembe helyezés);
 - a programhoz szorosan kapcsolódó szolgáltatás vásárlása, vagy engedélyezés tervezhető az „Egyéb, a programban felmerült költségek” címen (csak olyan szolgáltatás vásárlása engedélyezett, amely olyan tevékenységre irányul, ami közfoglalkoztatottakkal nem elvégezhető (pl. építőipari kivitelezés, gázszerelés, villanszerelés, stb.).

A pénzügyi lízing keretében átvett eszközöket az átvevő mérlegében kell kimutatni, ezért a pénzügyi lízingelt termékek beszerzését is a beruházási költségek között kell elszámolni. Nem lehet elszámolni a támogatási időszaknál hosszabb futamidejű pénzügyi lízing költségeit, és a támogatási időszaknál hosszabb futamidejű részletvétel költségeit, még részben sem (a támogatási időszakra eső lízingdíj, vagy vételár részlet összegéig sem).

2.3 Beruházási költségek

- a) Nagy értékű tárgyi eszköz költség
- Nagy értékű tárgyi eszköz: a termelő tevékenységhez nélkülözhetetlen, nagy értékű munkaeszközök – minden gép, készülék, szerszám vagy berendezés, amelyet a munkavégzés során alkalmaznak, vagy azzal összefüggésben használnak, és amelyek a bekerülési értéke önkormányzat/önkormányzat költségvetési szerve esetén a 200 ezer forint, gazdasági társaság esetén a 100 ezer forint értéket meghaladja. Amennyiben a közfoglalkoztató a korábbi támogatásból beszerzett nagyértékű tárgyi eszközét kívánja lecserélni, azért mert az használhatatlanná vált, úgy annak működésképtelenségét hivatalos szakvéleménnyel kell alátámasztani.
- b) Beruházási költségek, kiadások
- olyan forgóeszközök megvásárlása, amelyek rendeltetésüknek megfelelően a beruházás kivitelezése során elhasználásra kerülnek (pl. üzemanyag, építési anyagok, stb.);
 - munkaeszköznek nem minősülő befektetett eszközök (pl., ingatlan vagy más tárgyi eszköz tartozéka) vásárlása, pénzügyi lízingje, továbbá a korábbi programok során már beszerzett gépek, eszközök esetében alkatrészek pótlása, cseréje indokolt esetben elszámolhatóak (Ingatlan megvásárlása kizárólag a közfoglalkoztatásért felelős miniszter hozzájárulásával támogatható. Műemléki

épület, valamint helyi védelem alatt álló épület megvásárlása nem támogatható. A fa programtervhez a KTK-ban, majd papír alapon kötelezően csatolandó: tulajdoni lap, 6 hónapnál nem régebbi értékbecslés. Az ingatlanok per-, igény- és tehermentesnek kell lenniük.)

- ingatlan beszerzése vagy létesítése során felmerült vagyoni értékű jogok körébe beszámítandó kiadások,
- ingatlanfelújítással kapcsolatos kiadások. (Ingatlanfelújítás: az ingatlanok értékét növelő olyan általános javítási, építési-szerelési munkák, amelyek az ingatlan egészére, ill. egy vagy több főszerkezetére terjednek ki, s amelyek az eredeti műszaki állapotot visszaállítják, illetve az eredeti használhatóságot, üzembiztonságot az egyes szerkezetek, berendezések kicserélésével vagy az eredetitől eltérő kialakításával növelik.)

Ha a közfoglalkoztató bérlő a munkaeszközt, akkor az nem minősül beruházásnak, ezért csak a dologi (közvetlen) költségek között lehet elszámolni.

Új gép, műszaki berendezés, felszerelés, gyártóeszköz: Kizárólag új, a kérelem benyújtása előtt még nem használt, üzembe nem helyezett műszaki berendezés, gép, egyéb berendezések, felszerelések, amelyekkel nem folytattak üzemszerű gyártási tevékenységet, függetlenül a gyártási évtől.

A közfoglalkoztatók által beszerezni kívánt kis- és nagyértékű eszközöknél, minden esetben szükséges vizsgálni az előző évek beszerzéseit.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a hivatkozott szolgáltatások és eszközök beszerzésére a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény rendelkezései az irányadók. A közbeszerzési értékhatár alatti szolgáltatás és eszközök vásárlása esetében, három ajánlat kérése dokumentáltan kötelező. Amennyiben a szolgáltatás, vagy eszköz/anyagköltség (kivéve üzem és kenőanyag) egyedi bekerülési értéke nem éri el a 100/200 ezer Ft-os határt, de a beszerezni kívánt mennyiségéből adódóan az egyedi beszerzés meghaladja a nettó 1 millió Ft-ot, úgy a három árajánlat kérése kötelező (pl. egy db ásó nem, de 200 db ásó igen)

Ebben az esetben nem minősül érvényes ajánlatnak a közfoglalkoztató vezető tisztségviselője, tulajdonosa, a képviselőre jogosult kapcsolattartó, önkormányzat közfoglalkoztató esetében a polgármester, az alpolgármester, a jegyző, az aljegyző, a képviselőtestület, valamint a közgyűlés tagjai, továbbá ezen személyek Ptk. 8:1. § (1) bekezdése 2. pontjában meghatározott hozzátartozói tulajdonában vagy irányítása alatt álló vállalkozás által benyújtott ajánlat. A három árajánlatot már a véglegesített munkaanyag mellé kell csatolni! Az ajánlatokat a programtervvel együtt rögzíteni kell a KTK-ban, majd a végleges kérelemhez papír alapon kötelezően csatolni szükséges.

A szolgáltatások és eszközök beszerzésével, a felmerült költségek, valamint a saját előállítású eszközök és saját rezsizs beruházások elszámolásával kapcsolatban az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény előírásait alkalmazni kell.

2.4 Nem elszámolható költségek

- a) Tanácsadói díjak, olyan vállalkozási tevékenységek díjai, amelyek a tárgyi eszköz használhatóságát érdemben nem növelik, vagy amelyeket közfoglalkoztatás keretében is el lehet végezni (ez utóbbiakat nem az Sztv. alapján kell kizárni a támogatható költségek közül, hanem azért, mert ellentétesek a közfoglalkoztatási támogatás céljával);
- b) a programokhoz kapcsolódó biztosítási díj;
- c) ingatlan bérleti díja (pl.: telephelyek, állattartásra alkalmas telephely, irodák, raktárak, stb.);
- d) postaköltség (kivéve a munkaruha postaköltségét);
- e) képzési költség (javító vizsga költsége, a képzésben részt vevők útiköltsége is);
- f) banki költségek;

- g) olyan nagy értékű eszközök beszerzése, amelyeket már közfoglalkoztatási támogatásból korábban szereztek (kivéve, ha már használhatatlanná vált az eszköz, vagy javítási költsége aránytalanul magas, gazdaságtalan, vagy a kapacitás bővítése indokolja);
- h) számítógép, telefon, fénymásoló, fényképezőgép és egyéb informatikai, híradástechnikai eszköz, ill. alkatrészek, valamint szoftverek beszerzési költsége; kivéve abban az esetben, ha a program speciális jellege megkívánja;
- i) telefonálás költsége;
- j) céges autó fenntartásának költsége;
- k) közbeszerzési eljárás díjai;
- l) munka- és balesetvédelmi oktatás, elsősegélynyújtó képzés költsége;
- m) szakképzési hozzájárulás;
- n) táppénz;
- o) saját könyvelő, vagy külső cég általi könyvelés költsége;
- p) beruházási költségként nem lehet bérelt, vagy operatív lízingelt tárgyi eszközt elszámolni, közvetlen költségként pedig nem lehet nem munkaeszköznek minősülő tárgyi eszközt elszámolni;
- q) nem lehet elszámolni a támogatási időszaknál hosszabb futamidejű pénzügyi lízing költségeit, és a támogatási időszaknál hosszabb futamidejű részletvétel költségeit, még részben sem (a támogatási időszakra eső lízingdíj, vagy vételár részlet összegéig sem);
- r) megbízási szerződés díja;
- s) kerékpár és tartozékai,
- t) munkaköri orvosi vizsgálat díja (kivéve, ha egészségügyi kiskönyv beszerzéséről van szó).

3. Előlegek elszámolásának általános szabályai

A Rendelet 7/C. § (2) bekezdése alapján folyósítható előleg mértéke:

- a) a közfoglalkoztatási bérhez és az ahhoz kapcsolódó szociális hozzájárulási adóhoz nyújtott támogatás esetében a megítélt támogatás legfeljebb 2 hónapra jutó összege;
- b) a foglalkoztatásból eredő közvetlen-, szervezési- és anyagköltségekhez, valamint közfoglalkoztatási mintaprogramok és ráépülő közfoglalkoztatási programok esetében a 7/B. § (2) és (4) bekezdésében meghatározott beruházási és dologi költségekhez és kiadásokhoz megítélt támogatás legfeljebb 70 százaléka.

A **béreköltségre** nyújtott előleggel legkésőbb a program utolsó elszámolásával egyidejűleg kell elszámolni.

A **beruházási és dologi (közvetlen) költségekre** adott előleg esetében csak a program indításához elengedhetetlenül szükséges eszközök beszerzésére igényelhető előleg, tehát nem szükséges minden esetben a legfeljebb 70%-os előleg megállapítása.

A beruházási és dologi (közvetlen) költségekre adott előlegeket támogatási jogcímenként kell megállapítani. **Az előleg tervezésekor ügyelni kell arra, hogy adott jogcímen nem fizethető ki támogatás utófinanszírozás keretében, amíg a jogcímen belül el nem számolt előleg van kint.**

A **beruházási és dologi (közvetlen) költségekre adott előleg esetében legkésőbb a program feléig kell elszámolni** a hatósági szerződésben foglaltak szerint. Az időtartam a közbeszerzés, engedélyeztetés, vagy bármilyen külső, elháríthatatlan akadály miatt hosszabbítható, de az elszámolásnak legkésőbb a tárgyév december 15-ig meg kell valósulnia.

Az előlegekkel történt elszámolást követően újabb előleg csak újabb támogatási döntés esetén a megnövelt részre nyújtható, a megnövelt rész 70%-os mértékéig.

III. Járási programok fajlagos és tervezhető költségei

A **járási startmunka programok** alapvető célja az elmúlt években kialakított kapacitások fenntartása és működtetése. További fejlesztési célú, beruházási (I. 1. pont figyelembe vételével) közfoglalkoztatási támogatások járási programokban nem igényelhetőek.

A Rendelet 7/B. § (7) – (8) bekezdés szerinti **minta- és ráépülő program** esetében:

a) Értékteremtő programok

- **mezőgazdasági programnál a termelési és beszerzési költségek az 1 sz. melléklet alapján;**
- **helyi sajátosságokra épülő programnál legfeljebb 130 000 Ft/hó/fő fajlagos költségig tervezhető.**

Tervezhető bruttó költségek az értékteremtő (mezőgazdasági és helyi sajátosságokra épülő) programokban (100%-os támogatási intenzitás mellett):

- ingatlan vásárlás legfeljebb 2 millió Ft bekerülés értékig;
- jármű beszerzése legfeljebb 2,5 millió Ft bekerülési értékig;
- mezőgazdasági program esetében a beszerzési és termelési költség az 1 sz. melléklet alapján;
- helyi sajátosságokra épülő program esetében anyagköltség legfeljebb 3 millió Ft-ig;
- mezőgazdasági, vagy helyi sajátosságokra épülő program esetében a felsoroltakon kívüli minden egyéb közvetlen, beruházási és dologi költség legfeljebb 4,5 millió Ft-ig.

Az 1. sz. melléklet a szántóföldi kultúrnövények, kertészeti kultúrák esetén az 1 ha-ra vetített bruttó termelési költséget (vetőmag, műtrágya, növényvédő szer, rezsi, gépi művelési költség) tartalmazza, továbbá a gazdasági haszonállatok bruttó átlagos beszerzési költségeit és azok termelési költségét.

b) Szociális jellegű program, legfeljebb 112 000 Ft/hó/fő fajlagos költséggel tervezhető.

A fenti költséghatárokat a programok (értékteremtő és szociális) tervezésénél kötelezően be kell tartani, amennyiben a közfoglalkoztató a megadott tervezhető bruttó költségeket túllépi, úgy a saját költségvetése, vagy a bevételei terhére a különbözetet finanszírozhatja.

IV. Tervezhető létszám

1. Az elvégzendő munkálatok és az igényelt létszám, valamint a felmerülő költségek egymással továbbra is arányban kell, hogy álljanak. Kiemelten figyelni kell arra, hogy a beruházási és dologi költségekhez kapcsolódó létszámokat a közfoglalkoztató ne aprózza szét annak érdekében, hogy megmaradjon a 100%-os támogatási intenzitás (külön tevékenységenként 15-15 fős programok).

Minden mintaprogram és ráépülő programelem legalább 5 fő bevonásával indítható. Amennyiben a programnak van előzménye, és ahhoz viszonyítva a tevékenység, termelés nem nő jelentős mértékben, úgy nem indokolt a létszám emelése sem. Mezőgazdasági programoknál, amennyiben a földterület és a tevékenység nem nő jelentős mértékben, ugyancsak nem indokolt a létszám jelentős emelése. A földterület növekedéséhez kapcsolódóan arányosan növekvő foglalkoztatotti létszám/növekvő támogatási mérték kizárólag a földhasználatra vonatkozó dokumentum birtokában bírálható el érdemben. Mezőgazdasági programok esetében tulajdoni lappal, vagy hatályos bérleti szerződéssel szükséges igazolni a működtetés szabályos feltételeit. Ha a kérelmező ezekkel az okmányokkal nem rendelkezik, a program nem indítható. A szükséges dokumentumokat a végleges munkaanyaghoz csatolni kell. Ha a közfoglalkoztató új programot valósít meg, akkor a foglalkoztatotti létszám elsődlegesen a hektáronkénti javasolt létszámból, a térségben megvalósuló hasonló programokból eredeztethető.

Szántóföldi növénytermesztés esetén a mezőgazdasági földterületre hektáronként 2-6 fő foglalkoztatása tervezhető (pl.: 4 hektáros földterület megművelésére maximum 4x6, azaz 24 fő foglalkoztatható).

Fóliás termesztésre, konyhakertre és állattenyésztésre nincs irányadó maximális létszám, az – a két előbbi tevékenység esetében – növényi kultúra és művelési forma (kézi/gépi) függő.

2. Közfoglalkoztatónként 5-30 fő közötti létszám foglalkoztatása esetén 1 fő adminisztrátor is tervezhető, majd minden további 30 fő foglalkoztatása után újabb 1-1 fő adminisztrátor vonható be a programba. (30 főig + 1 fő, 31-60 főig+2 fő, 61-90 főig +3 fő, és így tovább)
3. Programonként 5-10 fő közfoglalkoztatott után 1 fő brigádvezető/munkavezető támogatása igényelhető, majd minden további 10 fő után 1-1 fő brigádvezető/munkavezető. (5-10 főig +1 fő, 11-20 főig + 2fő, 21-30 főig +3 fő, és így tovább)

V. A járási programokra vonatkozó egyéb általános szabályok

1. A programok esetében a korábban **realizált bevételt a Rendelet 7/B. § (6) bekezdése alapján vissza kell forgatni**. A KTK-rendszerbe fel kell töltenie a kérelem mellékletként, **továbbá csatolni szükséges egy összevont pénzforgalmi jelentést (riportot) kiadási és bevételi jogcímenként a kormányzati funkcióként 2017. október 31. napi állapot alapján**. Valamint csatolni kell a közfoglalkoztatási támogatások kezelésére elkülönített számla, 2017. október 31. napi kivonatát.
2. Az önkormányzatnak meg kell határoznia az **önerő mértékét** azokban az esetekben, ahol nem 100%-ban támogatott a program. A települési önkormányzatok a földterületek és tevékenységek vonatkozásában a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivataltól különböző jogcímenek (pl. területalapú támogatás, tanyafejlesztés, mezőgazdasági területek erősítése stb.) támogatásban részesülhetnek. Az önkormányzatok ezen bevételi forrásait önerőként nem tüntethetik fel kérelmükben. Nem 100%-os támogatási intenzitás esetén saját forrás/önerő megléte elengedhetetlen a program megvalósításához. Ebben az esetben a kérelmező nyilatkozik arról, hogy 100% alatti támogatási intenzitás mellett is vállalja a program maradéktalan megvalósítását és a szükséges forrással rendelkezik. Az önerő mértéke nem lehet kevesebb, mint a program megvalósításához szükséges forrás 100%-a és a támogatás különbözete.
3. A költségnemek közül legkésőbb a program **feléig el kell számolni a munka- és védőruházat**, az egyéni védőeszközök, a munkavégzéshez nélkülözhetetlen kis értékű munkaeszközök költségeivel, valamint a beruházási (ideértve a nagy értékű tárgyi eszközöket is) költségekkel. Kivételt képeznek ez alól a program során folyamatosan felmerülő költségek (pl. üzemanyag, védőital, stb.).
A fenti felsorolásban szereplő tételek esetében a beszerzésre vonatkozó megrendeléseket a gyártó, szállító szervezetek felé, a program indulását követő 30 napon belül a közfoglalkoztató köteles elküldeni, a megrendelésben kérve a teljesítés határidejének 15 napon belüli visszaigazolását.

A határidő – amennyiben szükséges, pl. építési projektek esetében - a közbeszerzés, az engedélyeztetés, vagy bármilyen külső, elháríthatatlan akadály miatt meghosszabbítható.

4. A határidőig **fel nem használt előleg összegét** vissza kell követelni, a megkötött hatósági szerződést ennek megfelelően módosítani szükséges, majd intézkedni kell a kötelezettségvállalással nem terhelt forrás elvonásra történő felajánlásáról. Az időtartam a közbeszerzés, engedélyeztetés, vagy bármilyen külső, elháríthatatlan akadály miatt hosszabbítható de az elszámolásnak legkésőbb a tárgyév december 15-ig meg kell valósulnia.
5. **A bérköltség kivételével a jogcímek közötti átcsoportosítás kezdeményezése legkésőbb a program időtartamának feléig lehetséges**. A legfeljebb 4 hónap időtartamú, vagy annál rövidebb programra eltérő szabályok vonatkoznak, azokat a hatósági szerződés ide vonatkozó pontjai tartalmazzák. Amennyiben a programidőn belül a közvetlen, vagy a szervezési költség egyes költségelemei közötti átcsoportosítás válik szükségessé, vagy a tervezetthez képest más eszköz/anyag kerül beszerzésre, úgy ezt a közfoglalkoztatónak előzetesen kérelmezni és engedélyeztetni kell az illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztályánál. A költségek közötti átcsoportosításhoz hatósági szerződés módosítására van szükség. Tekintettel arra, hogy a kérelem elválaszthatatlan része a hatósági szerződésnek, így abban az esetben, ha más anyag, vagy eszköz stb. kerül beszerzésre, az csak akkor számolható el, ha a hatósági szerződés előzetesen ennek megfelelően módosításra került.
6. A település által indított közfoglalkoztatási járási mintaprogramok között **engedélyezzük az átjárást** a közfoglalkoztatottak, illetve a felhasznált eszközök tekintetében, amennyiben a

- munka jellege, vagy a külső körülmények azt megkövetelik. Alkalomszerű (legfeljebb 3 munkanap) esetekben a munkanaplóban kerül rögzítésre a létszám átcsoportosításának ténye, egyéb esetekben jelezni szükséges a munkavégzés megkezdése előtt az illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztályának. Az átjárhatóság azonban nem veszélyeztetheti a programelemek sikeres megvalósulását.
7. **Állattartási programok támogatása ott javasolt, ha az önkormányzat az állatok etetéséhez szükséges takarmánnyal rendelkezik.**
 8. **Bérelt ingatlanban** folyó közfoglalkoztatási program esetében tilos olyan beruházási költséget támogatni, amely az ingatlan értéknövekedését eredményezi.
 9. Önkormányzati tulajdonban lévő hivatali épületek (pl. iskola, óvoda, polgármesteri hivatal stb.) állagmegóvásával, karbantartásával kapcsolatos **alacsony anyagköltség-igényű feladatok kizárólag a decentralizált keretből támogathatók.**
 10. **Más hazai, vagy uniós forrásból nyújtott támogatáshoz kapcsolódó tevékenység, beruházás nem támogatható a járási startmunka program keretében** (kettős finanszírozás tilalma).
 11. Kizárólag a mezőgazdasági program esetében engedélyezhető **más önkormányzat közigazgatási területén található ingatlanon történő közfoglalkoztatás**, illetve azon esetekben, amikor a közfoglalkoztató együttműködési megállapodás keretében olyan nagy értékű tárgyi eszközt ad át rövid idejű munkavégzés céljából, amellyel a másik fél nem rendelkezik és nincs olyan kezelőszemélyzete, aki ezt az eszközt biztonságosan működtetni tudja. Ebben az esetben az általános szabályok szerint kell igazolnia a közfoglalkoztatónak, hogy jogosult a más önkormányzat közigazgatási területén található saját tulajdonú földterület használatára. A többi programláb esetében annak az önkormányzatnak kell az ideiglenesen munkavégzésre átadott gép üzemeltetésén kívül alapvetően megvalósítania a területhez kapcsolódó közfoglalkoztatást (pl. utak karbantartása, árok tisztítása, hulladék összegyűjtése stb.), amelynek a közigazgatási területén található az ingatlan.
 12. A **megtermelt felesleg piacon értékesíthető** az értékesítés szabályainak megfelelően, vagy a rászorulóknak részére is hasznosítható. A szociális célú felhasználást minden esetben dokumentálni kell, amelyhez képviselőtestületi határozati jogalap és analitikus nyilvántartás is szükséges. Az értékesítésből származó bevételekről analitikus nyilvántartást kell vezetni, azt elkülönített számlán kell kezelni és a közfoglalkoztatási programba vissza kell forgatni. A támogatásból, illetve a bevételek visszaforgatásból beszerzett készletekről pontos mennyiségi és értékbeli nyilvántartást kell felfektetni, amelyből pontosan nyomon követhető, hogy mennyi alapanyag áll rendelkezésre a termeléshez, mekkora az értékesíthető késztermékek és áruk mennyisége. A mezőgazdasági programban megtermelt terményekről az előbbieknél megfelelő nyilvántartást kell vezetni a megtermelt, betakarított terményekről és azok felhasználásáról. Az előállított termékekről a település önköltség számításai szabályzatának megfelelően elő-, közbelső-, és utókalkulációt kell készíteni.
 13. Közfoglalkoztatási támogatásból **olyan programot támogatni nem lehet**, amelynek a tevékenysége a korábbiakban közfoglalkoztatás alapjain **szerveződött szociális szövetkezet tevékenységével megegyezik.**
 14. A járási mintaprogram keretében a közfoglalkoztatottak munkaerő-piaci képzésben történő részvétele a GINOP-6.1.1-15 azonosítószámú, „Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése” című kiemelt projekt (a továbbiakban: kiemelt projekt) keretében is biztosítható. A kiemelt projekt forrásából a képzési díj és a vizsgadíj, illetve a képzéshez kapcsolódó költségek (pl. utazási költség, egészségügyi alkalmassági vizsgálat) támogathatóak. A kiemelt projekt célcsoportja a kevésbé fejlett régiókban (Észak-magyarországi, Észak-alföldi, Dél-alföldi, Közép-dunántúli, Nyugat-dunántúli, Dél-dunántúli) magyarországi lakóhellyel vagy bejelentett tartózkodási hellyel rendelkező, tankötelezettségüket teljesített, elsősorban alacsony iskolai végzettségű, legfeljebb befejezett általános iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalási korú (öregségi nyugdíjkorhatárt el nem ért) felnőtt személyek, akik közfoglalkoztatási jogviszonyban állnak. A képzések intenzív formában, naponta 6 tanóra + 2 óra felkészülés vagy 8 tanóra időtartamban valósulnak meg. A képzésben a közfoglalkoztatott abban az esetben vehet részt, amennyiben ehhez a közfoglalkoztató hozzájárul, s erről nyilatkozik. Amennyiben a közfoglalkoztatott a képzés időtartama alatt mentesül a munkavégzési kötelezettsége alól, a közfoglalkoztatási bér

elszámolásának alapja a képzési jelenléti ív. Bővebb tájékoztatás a járási hivatalok foglalkoztatási osztályainál kérhető.

15. A Kftv. 2017. január 1. napjától hatályos módosításával közfoglalkoztatási jogviszonynak minősül, ha a közfoglalkoztatás támogatásáról szóló jogszabály alapján nyújtott támogatásról szóló hatósági szerződést megkötő hatóság jóváhagyásával, a közfoglalkoztatott naptári évenként legfeljebb 15 nap időtartamú munkaerő-piaci szolgáltatásban vesz részt.

A Korm. rendelet alapján létrejövő hatósági szerződésben foglalt támogatás jogszerű felhasználása érdekében, ha a járási/kerületi foglalkoztatási szerv közfoglalkoztatottat irányít munkaerő-piaci szolgáltatásba, a közfoglalkoztatott erről értesíteni, valamint a munkaerő-piaci szolgáltatásba bevont közfoglalkoztatott tényleges részvételét igazolni szükséges a munkaidő pontos elszámolása érdekében.

A közfoglalkoztatottak szolgáltatásba irányításánál különös tekintettel szükséges figyelembe venni, hogy a közfoglalkoztatási programok végrehajthatósága a közfoglalkoztatottak távolléte esetén is biztosítható maradjon a közfoglalkoztatók számára.

VI. Eljárási folyamat a járási startmunka minta és ráépülő programoknál

1. Kérelmek benyújtása

Összefüggő tevékenységre irányuló programoknál programelemenként egy kérelem nyújtható be (nem lehet különböző programelemre bontani az azonos tevékenységre irányuló programokat).

A teljes tervezési folyamat a Közfoglalkoztatási Támogatási Keretrendszerben (a továbbiakban: KTK) zajlik, melynek használatához a Felhasználói kézikönyv nyújt támogatást.

A tervezősablon kitöltése csak akkor fogadható el, ha abban minden elem szakszerűen van rögzítve, különös tekintettel, a kérelmező alap adataira, banki számlák, hivatalos megnevezés, a közfoglalkoztató postai, elektronikus címei, hivatali telefonszámjai (vonalas és mobil). A hivatali elérhetőségek között csak a közfoglalkoztató hivatalos e-mail címei rögzíthetők.

A tervezési folyamat során - tényleges kérelem benyújtását megelőzően - előzetes Programtervet kell készíteni, melyből a Miniszteri döntést követően készíthető el a Kérelem. Az illetékes járási hivatal a hozzá benyújtott Kérelem alapján készíti elő a támogatásra vonatkozó hatósági szerződést.

A tervezési folyamat két szakaszra bontható:

- a) Az első szakaszban történik a tervek rögzítése a KTK rendszerben. A tervezés előkészítése érdekében ebben a szakaszban egy programelemen belül még több verzió rögzíthető. Ezek közül kell kiválasztani programelemenként azt az egy verziót, mely a járási hivatal felé „benyújtásra” kerül. **Ennek határideje 2017. december 29. A programtervnek 2018. január 5. 12 óráig papír alapon is be kell érkeznie a járási hivatal felé, mely a programból nyomtatható. Amennyiben a fenti határidőt a közfoglalkoztató nem tartja be, úgy a járási hivatalnak a kérelem tervezetet el kell utasítania!**
- b) A második szakaszban a kiválasztott Programterv véleményezése, értékelése, javítása történik a járási hivatal, kormányhivatal és a BM képviselőinek bevonásával. Ekkor még minden fél módosíthat a Programterven, amennyiben szükséges, ebben a szakaszban zajlanak az egyeztetések. A szakasz a programterv véglegesítésével zárul, melyet a közfoglalkoztató végez el a KTK-ban.

A tervezési folyamatot követően a járási hivatal megvizsgálja a benyújtott programtervet és elkészíti a támogatási javaslatot, melyet továbbít a kormányhivatal foglalkoztatási főosztályának. A járási hivatal javaslata eltérhet a benyújtott programtervtől. (Ebben a szakaszban a közfoglalkoztató már nem módosíthat a programterven.)

A kormányhivatal foglalkoztatási főosztályának vizsgálatát követően, amennyiben módosítás szükséges a programban, a kormányhivatalnak kötelezően fel kell hívnia a járási hivatal foglalkoztatási osztályának figyelmét az intézkedésre.

A tényleges Kérelmet a Miniszteri döntést követően lehet benyújtani, szintén a KTK rendszeren keresztül, illetve papír alapon is.

2. Járási startmunka minta- és ráépülő programok bírálata

a) Mezőgazdasági és helyi sajátosságokra irányuló minta- és ráépülő program esetében

A programokat az illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztálya a **közfoglalkoztatóval egyezteti**, és a KTK rendszerben rögzített koncepciókat szakmailag megvizsgálja. A szakmai vizsgálat során a járási hivatal munkatársának a BM által a tervezési segédlethez megküldött mezőgazdasági termelési, illetve az állatállomány beszerzési költségeket tartalmazó ajánlás figyelembe vételével szükséges az ellenőrzést elvégezni.

Amennyiben a tervezett tevékenységhez képest indokolatlanul magas az igényelt közfoglalkoztatotti létszám, továbbá a tervezési segédletben foglaltaknak a koncepció nem felel meg, a járási hivatalnak a programot újra kell tervezetnie a közfoglalkoztatóval. Amennyiben a közfoglalkoztató nem tervezi át a kérelmét, úgy az előzetes terve nem kerülhet felterjesztésre a BM irányába, és járási szinten szükséges az elutasító döntést meghozni.

A BM irányába nem terjeszthetők fel azok a helyi sajátosságokra irányuló minta- és ráépülő programok, amelyek fajlagos költsége meghaladja a 130 000 Ft/fő/hó fajlagos költséget, illetve a mezőgazdasági minta és ráépülő programok esetében az 1. sz. mellékletben megadott tervezési költségeket.

b) Szociális jellegű minta- és ráépülő program esetében

A programokat az illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztálya a közfoglalkoztatóval egyezteti és a KTK rendszerben rögzített koncepciókat szakmailag megvizsgálja. Amennyiben a program fajlagos költsége a Tervezési Segédlet III. b) pontjában meghatározott fajlagos költséget meghaladja (112 000 Ft/fő/hó), úgy azt helyben szükséges a közfoglalkoztatóval egyeztetni és a költségeket a meghatározott összeg alá tervezni. Az eljárási rend alapján - **amennyiben a közfoglalkoztató a meghatározott fajlagos költséget meghaladó programját nem tervezi át - helyben szükséges döntést hozni (a program támogathatóságával kapcsolatosan) az elutasításról.**

A szociális jellegű minta- és ráépülő program esetében a következő költségek tervezhetőek a megadott fajlagos költségen belül: bér és szociális hozzájárulási adó; munka- és védőruha, egyéni védőeszköz, munkába járás és munkásszállítás költsége, munkavégzéshez szükséges eszközök, foglalkozás-egészségügyi vizsgálat költsége (lásd II. 2.4 a)); anyagszolgáltatás, egyéb, a projektben felmerülő költség. Nagy értékű tárgyi eszköz beszerzése nem tervezhető.

Amennyiben egy település több szociális programelemet indít, úgy a költségek összeszámíthatóak, azonban a BM irányában nem terjeszthetők fel, ha a programelemek tekintetében az összeszámítás után a fajlagos költség meghaladja a 112 000 Ft/hó/fő értékhatárt.

Csak olyan kérelem tervezet terjeszthető fel a Belügyminisztérium irányába, melynek részelemei teljes körűen ki vannak töltve, minden releváns információ rögzítésre került, az 1. pontban előírtak szerint.

VII. A járási programokat követő fenntarthatóság, működtetés

A közfoglalkoztatás nyílt munkaerőpiac felé történő egyik hangsúlyos kimenete a közfoglalkoztatási programokon alapuló szociális szövetkezet megalakulása és működtetése, amelyet elsődlegesen támogat a BM. Ugyanakkor az önkormányzatokat is megilleti a jogi személy létesítésének szabadsága. Amennyiben az önkormányzat nem látja biztosítottak a településén egy szociális szövetkezet hatékony, fenntartható működtetését, illetve olyan alapító tagok bevonását, akik egy adott célkitűzés mentén tevékenykednek, abban az esetben **egyéb gazdasági forma keretében** (pl. 100%-os tulajdonú nonprofit gazdasági társaság), vagy **saját maga által** működtetheti a továbbiakban a közfoglalkoztatási programban létrehozott kapacitását.

VIII. Járási programok felterjesztésének ütemezése

1. A járási startmunka mintaprogramok programtervének KTK-ban való rögzítése és benyújtása a járási hivatal foglalkoztatási osztályára

Határidő: 2017. november 13-tól 2018. január 5-ig.

(A szakasz a programterv véglegesítésével zárul, melyet a közfoglalkoztató végez el a KTK-ban. **Ennek határideje 2017. december 29. A programtervet 2018. január 5. 12 óráig papír alapon is be kell érkeznie a járási hivatal felé, mely a programból nyomtatható. Amennyiben a fenti határidőt a közfoglalkoztató nem tartja be, úgy a járási hivatalnak a kérelem tervezetet el kell utasítania!**)

Felelős: közfoglalkoztatók, kormányhivatal és járási hivatalok foglalkoztatási osztályai, BM területi (szakmai főtanácsadó) és megyei (koordinátorai) programkoordinátorai.

2. A benyújtott előzetes tervezetek megvizsgálása egyeztetése és szükség esetén módosításának lefolytatása

Határidő: 2018. január 5-től 2018. február 5-ig.

Felelős: közfoglalkoztatók, járási hivatal foglalkoztatási osztálya, kormányhivatal foglalkoztatási főosztálya, BM területi koordinátor (szakmai főtanácsadó), BM megyei koordinátor (programkoordinátor)

3. A kormányhivatalok javaslatainak felterjesztése a BM irányába

Határidő: 2018. február 6.

Felelős: járási hivatalok foglalkoztatási osztályai és kormányhivatalok foglalkoztatási főosztályai

4. Javaslatok felterjesztése miniszteri döntésre

Határidő: 2018. február 12.

Felelős: Programkoordinációs Osztály

5. Kormányhivatalok kiértékelése miniszteri döntésről

Határidő: 2018. február 19.

Felelős: Programkoordinációs Osztály

6. Járás startmunka mintaprogramok indulása

Határidő: 2018. március 1.

Felelős: járási hivatalok foglalkoztatási osztályai és kormányhivatalok foglalkoztatási főosztályai, közfoglalkoztatók

2017. november ,, ,,

Közfoglalkoztatási Stratégiai és Koordinációs Főosztály

